

Kontakt

Cecilia Ekstrand
cecilia.ekstrand@srf.nu
08-399119

Dnr 049/2025

REMISSVAR

2025-06-25

Till

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

**Remissvar över Förbättrat stöd i skolan SOU 2025:44,
dnr U2025/01067**

Synskadades Riksförbund, SRF, är landets främsta företrädare för personer med synnedsättning. SRF lämnar synpunkter på delar av utredningens förslag.

Övergripande synpunkter

Vår utgångspunkt är en inkluderande undervisning där barn och elever som är blinda eller har en synnedsättning har tillgång till nödvändiga individuella stödinsatser i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Sverige har fått kritik från FN:s barnrättskommitté 2023 och från FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2024 när det gäller stödet till elever med funktionsnedsättning. Lärare har inte tillräcklig kunskap om de pedagogiska konsekvenserna av funktionsnedsättningar och stödet till eleverna är inte tillräckligt för att kompensera funktionsnedsättningarna i undervisningen.

Elever med synnedsättning måste ha möjlighet att nå de nationella kunskapsmålen i skolan och kunna utvecklas så långt som möjligt. Eleverna måste kunna gå ut grund- och gymnasieskolan med fullständiga betyg så att de är behöriga till gymnasieskolan och till eftergymnasiala studier. En förutsättning är att eleverna har tillgång till en pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig lärmiljö. Stödinsatser ska sättas in så tidigt som möjligt och vara av mycket god kvalitet. Det ska finnas pedagogiskt utbildade resurspersoner, som arbetar med eleverna.

Synskadades Riksförbund

Box 90277
120 24 Stockholm
org nr: 802007-3436

tel vx: 08-39 90 00
webbplats: www.srf.nu
facebook: synskadadesriksforbund

pg: 4869-4
bg: 573-31 91
pg för gåvor: 90 00 90-2

Elever som är blinda eller har en svår synnedsättning ska ha tillgång till undervisning i och på punktskrift.

Undervisningssituationer och provtillfällen måste utformas så att det är elevernas individuella behov och förutsättningar som styr och att det finns utrymme för flexibilitet. Skolorna måste ha tillräckligt med ekonomiska resurser för att garantera extra stödinsatser för elever i behov av det.

Sammanfattning

Vi ser positivt på utredningens förslag, som kan leda till att barn och elever garanteras ett tidigt och effektivt stöd. Alla barn har rätt till ledning och stimulans för att nå så långt som möjligt i sitt lärande. Barn och elever har olika behov av stödinsatser och lärarna ska ansvara för att undervisningen utformas på ett tillgängligt sätt. Ett förtydligande i skollagen föreslås, vilket är nödvändigt för att tydliggöra lärarnas ansvar.

SRF välkomnar utredningens förslag som kan innebära att hinder för ett tidigt och snabbt stöd undanröjs, göra stödet mer flexibelt och förtydliga bestämmelserna om stöd och särskilt stöd. Skolor behöver dock ha förutsättningar för att kunna garantera stödinsatser. Vi håller med utredningen om att bestämmelserna om stöd i form av extra anpassningar ska avskaffas. När de infördes sjönk antalet åtgärdsprogram betydligt. Det extra steget innebär också att utredningar av en elevs behov av särskilt stöd fördröjs. Garantin för tidiga stödinsatser har tyvärr inte visat sig vara effektiv och har inte heller inneburit att fler elever får tidigare stödinsatser. Vi kan hålla med om att garantin bör tas bort. Alla elever ska kunna följa undervisningen och elever med synnedsättning ska ha tillgång till stöd som så långt som möjligt motverkar synnedsättningens konsekvenser. Om standardiserade tester införs måste de vara tillgängliga för elever med synnedsättning. Förslaget om att införa stödundervisning under kortare perioder kan vara bra vid vissa tillfällen, men får inte bli ett hinder för utredning av särskilt stöd. Det är viktigt med ett förtydligande kring vad "andra svårigheter" innebär så att elever med synnedsättning kan garanteras stöd utan begränsningar

gällande kunskapsnivå. Det särskilda stödet ska utgå ifrån elevens förutsättningar och behov av insatser.

3.4.1 Kommuner ska fördela resurser efter elevernas olika förutsättningar och behov

Skollagen är tydlig med att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Huvudmannen ska inte nöja sig med att elever når lägsta godtagbara kunskapsnivå. Det innebär att det måste finnas stödinsatser under hela skoltiden för elever som är blinda eller har en synnedsättning. Stödet ska inte vara beroende av skolors ekonomiska resurser. Vi skulle helst se att det fanns statliga medel som var öronmärkta för stöd till elever med funktionsnedsättning oavsett antal elever som behöver stöd i en skola eller kommunernas ekonomier.

6 Utredningens förslag och bedömningar

6.1 Bestämmelserna om extra anpassningar ska avskaffas i samtliga skolformer

SRF stödjer utredningens förslag om att bestämmelserna om stöd i form av extra anpassningar ska avskaffas. Vi var mycket tveksamma till införandet av extra anpassningar eftersom syftet var att minska administrationen för lärarna. Extra anpassningar kräver ingen dokumentation även om många lärare dokumenterar stödet. Extra anpassningar kan fördröja att utredning om särskilt stöd genomförs. De extra anpassningarna kan inte överklagas. Skolinspektionen kunde snabbt notera att antalet åtgärdsprogram sjönk betydligt vid införandet.

6.2 Garantin för tidiga stödinsatser och nationella prov i årskurs 3 ska avskaffas

Det har visat sig att garantin för tidiga stödinsatser och nationella prov i årskurs 3 inte har inneburit att fler elever har fått stödinsatser inom läsning, skrivande och matematik i förskoleklass och i lågstadiet. Vi kan därmed stödja förslaget om

att dessa delar avskaffas till förmån för andra insatser som innebär att elevernas behov av stöd identifieras och sätts in så tidigt som möjligt.

6.3 Alla barn och elever ska kunna följa undervisningen

SRF stödjer förslaget om det ska tydligt framgå i skollagen att alla barn och elever i samtliga skolformer och fritidshemmet ska utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar enligt utbildningens mål. Elever som har en funktionsnedsättning ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverkar funktionsnedsättningens konsekvenser. Vi anser att stödet ska garanteras oavsett om eleven har lätt eller svårt att tillgodogöra sig kunskaper i förhållandet till ämnets syfte och centrala innehåll. Elever med synnedsättning behöver individuellt utformat stöd under hela skoltiden.

6.4 Standardiserade tester införs för att uppmärksamma elever med stödbehov

Vi kan stödja utredningens förslag om standardiserade tester för att identifiera elever som har behov av stöd i läs- och skriv- och matematikutveckling. Vi vill dock understryka vikten av att de standardiserade testerna är tillgängliga och anpassade för barn som är blinda eller har en svår synnedsättning och använder punktskrift. De ska också vara tillgängliga för barn med synnedsättning. Testerna ska inte införas innan tillgängligheten är säkerställd.

6.4.4 Skolverket bör få i uppdrag att utforma de standardiserade testerna

SRF har inget att invända mot förslaget om att Skolverket ges i uppdrag att utforma standardiserade tester. Vi vill dock poängtera vikten av att det bör göras i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten för att säkerställa tillgängligheten för elever med synnedsättning.

6.5 Stödundervisning ger ett snabbt och flexibelt stöd

SRF stödjer förslaget om att elevers rätt till stödundervisning ska regleras i skollagen. Vi vill dock poängtera att denna korta och tillfälliga insats inte ska användas för att ersätta det kontinuerliga stöd som elever med synnedsättning behöver. Stödet ska inte heller innebära att en utredning om särskilt stöd fördröjs.

6.6 Utredning av en elevs behov av särskilt stöd och hur särskilt stöd ska ges

Skrivningen om att det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag föreslås strykas. Om en sådan förändring ska införas ska det vara elevens behov av särskilt stöd som styr valet av hur stödet ges. Vår huvudlinje är en inkluderande undervisning. Förutom samråd med speciallärare eller specialpedagog är det viktigt att skolan tar stöd av extern kompetens när det gäller barn och elever med synnedsättning i samband med utredning.

Det är synnerligen viktigt att skillnaden mellan särskilt stöd och stödundervisning tydliggörs så att det inte åter blir en fördröjning innan elevens behov av särskilt stöd utreds.

6.6.3 Det ska förtydligas att det är ansvarig lärare eller mentor som ska anmäla att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas

SRF kan stödja förslaget om att det är lärare eller mentor som anmäler behov om utredning till rektor. Syftet ska då vara att snabba på processen. Lärare och mentorer måste dock ha kunskap om att funktionsnedsättningar innebär konsekvenser för elever i undervisningen samt hur skolan kan kompensera för dessa. Idag saknas denna utbildning för blivande lärare. Vi anser att det är viktigt med ett förtydligande kring vad "andra svårigheter" innebär. Elever som är blinda eller har en synnedsättning ska ha tillgång till särskilt stöd även om de inte har svårigheter med att tillgodogöra sig de kunskaper som minst motsvarar godtagbara kunskaper. Vi kan se att det finns utrymme

för tolkning kring vad begreppet innebär, vilket är olyckligt eftersom det kan drabba elevens tillgång till stöd.

6.6.5 Elevens behov ska styra hur särskilt stöd ges

Det är elevens behov som ska styra hur särskilt stöd ges. Eleverna ska ha möjlighet att framföra sina åsikter gällande utformandet av stödet i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Elevens behov ska vara styrande när det gäller om stödet ska ges som undervisning enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp. Eleven ska ha tydlig och konkret information om varför insatsen behövs. Det ska inte kunna uppfattas som en segregering åtgärd. Fokus ska vara vad som är bäst för eleven.

9.6 Konsekvenser för internationella åtaganden om mänskliga rättigheter

Utredningens förslag berör barn och unga och det är av stor vikt att FN:s konvention om barnets rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning används för att belysa konsekvenserna. Elever med synnedsättning behöver ett kontinuerligt stöd av hög kvalitet under skoltiden och det måste sättas in snabbt. Elevens behov ska stå i centrum för beslutade insatser och eleverna ska erhålla konkret och tydlig information om syftet med stödet.

Med vänlig hälsning

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Niklas Mattsson
Förbundsordförande